

**Науково-дослідний економічний інститут
Міністерства економічного розвитку і торгівлі України**

ФОРМУВАННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

**Збірник наукових праць
№1 (164)**

Київ 2015

Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць
Вип. 1 (166) / Наук. ред. І.Г. Манцуров. – К., 2015. – 167 с.

Рекомендовано Вченою радою НДЕІ

Протокол №13 від 09 грудня 2014 року

Збірник статей присвячено науковим здобуткам молодих науковців – аспірантів та здобувачів наукових ступенів кандидата та доктора економічних наук. Він охоплює широкий спектр проблем із таких напрямів:

- макроекономічні аспекти сучасної економіки;
- інноваційно–інвестиційна політика;
- економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності;
- розвиток регіональної політики;
- соціально–трудова проблеми.

Розраховано на науковців і спеціалістів, які займаються питаннями управління економікою та вивчають теорію та практику формування ринкових відносин в Україні.

Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 06.11.2014 № 1279 даний збірник віднесено до наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук (перелік №1, розділ «Економічні науки»).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

І.Г. МАНЦУРОВ, доктор економічних наук, професор (головний науковий редактор)

А.О. СІГАЙОВ, доктор економічних наук, професор (заст. наукового редактора)

В.Ф. БЕСЕДІН, доктор економічних наук, професор

В.М. ЛИЧ, доктор економічних наук, професор

В.І. ПИЛА, доктор економічних наук, професор

О.Ю. РУДЧЕНКО, доктор економічних наук, професор

О.С. ЧМИР, доктор економічних наук, професор

М.М. ШАПОВАЛОВА, кандидат економічних наук

РЕЦЕНЗЕНТИ

Ю.В. ГОНЧАРОВ, доктор економічних наук, професор

Формування ринкових відносин в Україні, 2015. Реєстраційний № KB 5350 від 01.08.2001 року.

© Науково–дослідний економічний інститут, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, 2015

Особливості формування інноваційних стратегій інтеграційними об'єднаннями міжнародних корпорацій

У статті проаналізовано основні напрямки розвитку найбільш інноваційних економік світу, визначено фактори, що впливають на вибір інноваційної стратегії інтеграційних об'єднань підприємств, науково обґрунтовані мотиватори та особливості розроблення інноваційних стратегій корпорацій, узагальнені основні види інноваційних стратегій інтеграційних союзів.

Ключові слова: інновація, інноваційність, інноваційна стратегія, інтеграційне об'єднання.

Особенности формирования инновационных стратегий интеграционными объединениями международных корпораций

В статье проанализированы основные направления развития наиболее инновационных экономик мира, определены факторы, влияющие на выбор инновационной стратегии интеграционных объединений предприятий, научно обоснованы мотиваторы и особенности разработки инновационных стратегий корпораций, обобщены основные виды инновационных стратегий интеграционных союзов.

Ключевые слова: инновация, инновационность, инновационная стратегия, интеграционное объединение.

In the article the author has analyzed the main development directions of the most innovative economies in the world, has identified the factors affecting the choice of the innovation strategy of enterprise integration unions, has scientifically based motivators and features of the development of corporate innovative strategies, has summarized main types of integration innovation strategies.

Keywords: innovation, innovativeness, innovation strategy, integration.

Постановка проблеми. Сучасне інформаційне суспільство вимагає новітніх бізнес-рішень для забезпечення створення стійких конкурентних переваг корпорацій на міжнародному ринку. Більшість потужних компаній пішли шляхом інноваційного розвитку, еволюціонуючи або за рахунок використання власних можливостей, або застосовуючи переваги інтеграційної взаємодії у різних її проявах та формах. В основному, у глобальному середовищі корпорації реалізують одночасно певний комплекс інноваційних стратегій, враховуючи регіональні особливості, тенденції розвитку ринків та забезпечуючи орієнтацію на конкретну цільову аудиторію.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Вирішенню проблем розробки ефективних інноваційних стратегій інтеграційних об'єднань підприємств і, зокрема, науково-дослідних альянсів корпорацій, приділили увагу багато науковців, як вітчизняних, так і зарубіжних. Найбільш цікаві напрацювання представлені у наукових роботах Т.Дж. Ф. Бредончіка, В. Вергуна, Л. Гріллі, І. Зороастрової, К. Гуссена, А. Дукіч, Дж. М. Ерла, І. Єзангіної, Чж. Ін, І. Дж. Кеша, М. Дж. Коломбо, Х. Ліннарссона, А. Мартінез-Нови, Р. Морісона, С. Муртіну, Р. Нарула, Е. Піва, Л. Пічтелло, Чж. Сін, О. Ступницького, Ю. Шаврук, Ю. Шелепової, С. Штефановіч.

Ю. Шаврук в [1] доповнені організаційні форми міжнародних стратегічних альянсів, систематизовано теорії їх дослідження, визначені відмінні риси стратегічних альянсів на противагу іншим формам інтеграційної взаємодії підприємств, досліджено тенденції розвитку стратегічних альянсів у міжнародному економічному середовищі. У розрізі специфічних рис транснаціональних альянсів міжнародних корпорацій необхідно додати, що в основному довгостроковий системний ефект від інтеграційної взаємодії компанії отримують саме за рахунок створення інноваційного продукту чи

запровадження базових інновацій. Думка щодо важливості новітніх ІТ-рішень в діяльності інтеграційних об'єднань провідних компаній відображена у [2], також у даній праці досліджуються дві основні моделі науково-дослідних альянсів корпорацій – розподільчі (підтримуючі) інноваційні групи та інтеграційні групи-інноватори.

Для забезпечення ефективного функціонування потужних інтеграційних об'єднань, орієнтованих на здійснення НДДКР («R&D alliances»), основний акцент необхідно робити на створенні дієвої корпоративної системи управління знаннями [3; 4]. Це дозволяє створити необхідні передумови для накопичення досвіду та знань з метою їх подальшого використання для підвищення ефективності діяльності союзу.

Незважаючи на значні напрацювання у даному напрямку дослідження, залишаються недостатньо розробленими питання оцінки мотиваторів реалізації інноваційних стратегій інтеграційними об'єднаннями міжнародних корпорацій, а також оцінки переваг та особливостей різних типів інноваційних стратегій залежно від рівня інноваційності інтеграційного союзу підприємств.

Мета статті – визначити фактори, що впливають на вибір інноваційної стратегії інтеграційними об'єднаннями міжнародних корпорацій та дослідити особливості формування інноваційних стратегій в умовах посилення глобальної конкуренції.

Виклад основного матеріалу. Рівень інноваційності національної економіки та провідних корпорацій, що її представляють на міжнародному ринку, є важливим критерієм, що визначає сталість та перспективність економічного зростання, а також відображає розуміння необхідності йти шляхом поступального та безперервного розвитку.

У 2014 році за Глобальним інноваційним індексом найбільш інноваційними країнами були Швейцарія, Великобританія

танія, Швеція, Фінляндія, Нідерланди, США, Сінгапур, Данія, Люксембург, Гонконг, Ірландія, Канада, Німеччина, Норвегія та Ізраїль [8]. Таким чином, більшість провідних економік представляють країни ЄС, що свідчить про їх визначну роботу в напрямку створення надсучасної інфраструктури, формування середовища, сприятливого для реалізації інновацій, та інвестування в підвищення якості людського капіталу. За останні роки ситуація кардинальним чином не змінювалася, хоча деякі європейські країни не увійшли до десятки найбільш інноваційних економік, їх замінили країни-інноватори, що здатні швидко навчатися. У групі країн з рівнем доходів нижче середнього також відзначена і Україна (3 місце в рейтингу). Низькодоходні, проте інноваційні економіки, представлені Кенією, Угандою та Руандою. Поступово за рівнем інноваційності та здатності до освоєння передового інноваційного досвіду на досить високі позиції виходять країни Африканського регіону, що свідчить про їх значні здобутки у цій сфері.

За інноваційною якістю, що визначається показниками продуктивності та якості роботи університетів країни, цитованих наукових публікацій та отриманих міжнародних патентів, лідерство у 2014 році утримують США, Японія і Німеччина у групі економік з високим рівнем доходів, а також Китай, Бразилія та Індія у групі країн з середнім рівнем доходів. Швейцарія в цьому рейтингу посідає четверту позицію [8].

Отримання найбільш інноваційними економіками практичних результатів стало можливо за рахунок вкладення величезних обсягів фінансових ресурсів у НДДКР. Так, у 2004–2014 рр. сукупна частка витрат на науково-дослідну діяльність США, ЄС, Японії та Китаю складала більше 80% глобальних витрат всіх країн світу, причому частка Китаю з кожним роком поступово зростала [8]. Зрозуміло, що без належного фінансування підвищення рівня інноваційності національних економік та окремо взятих суб'єктів підприємницької діяльності було б просто неможливим. Тому у всіх розвинених країнах світу витрати на НДДКР є важливою частиною витратної частини державного бюджету.

Найпотужніші інноваційні країни ЄС розвиваються одночасно в усіх напрямках – у сфері застосування науково-дослідних ресурсів, реалізації інноваційної бізнес-діяльності, комерціалізації інновацій з метою отримання бажаних результатів, передусім економічних ефектів. Це досягається за рахунок державної підтримки інноваційних процесів, організації збалансованої та ефективної національної інноваційної системи. Таким чином, держава проявляє свою зацікавленість в прогресивних змінах, забезпечує створення необхідної бази для розвитку інноваційних, наукоємних виробництв.

Різностороння державна підтримка інноваційного розвитку в країнах ЄС забезпечується, зокрема, за рахунок реалізації Програми структурного фінансування (націлена на створення сприятливих умов для формування економіки знань та концентрації зусиль на найбільш прогресивних напрямках діяльності) та Рамкової програми для науково-дослідного та технологічного розвитку (спрямована на підтримку компаній-інноваційних лідерів на конкурсних засадах) [8]. Таким чином, досягається комплексність охоплення всієї інноваційної інфраструктури та надання імпульсу подальшого розвитку всім суб'єктам господарювання в ЄС шляхом використання новітніх знань і запровадження передових розробок. Існує також

ще одна цікава тенденція у розрізі фінансування інноваційного розвитку: у 15 найбільш розвинених країн ЄС, що формують його ядро, переважно фінансуються сфери бізнес-інновацій та комерціалізація інновацій, тоді як в інших країнах, які вступили до ЄС у період 2004–2013 рр., в основному фінансується розвиток науково-дослідних та технологічних робіт.

Упродовж 2004–2013 років у країнах ЄС за кількістю переважали регіональні інноваційні послідовники та помірні інноватори [9]. Проте, саме регіональні інноваційні лідери були найбільш успішними та отримували найбільші вигоди. Незалежно від специфіки інноваційних стратегій європейської підприємства отримували визначені обсяги фінансування з боку держави, проте при цьому враховувалися їх перспективність та важливість і пріоритетність для розвитку економіки ЄС в цілому.

При реалізації програм державного стимулювання інноваційного розвитку в європейському регіоні забезпечується підтримка підприємницьких мереж, альянсів, асоціацій та інших об'єднань провідних компаній, пріоритетом створення яких є безперервне удосконалення та виведення на ринок нової продукції. Зокрема, у 2011 році була створена спеціальна ініціатива – Європейський альянс індустрії творчої праці (ECIA), діяльність якого спрямована на підтримку інновацій та «стартапів», розвиток взаємовигідних відносин між державою та приватним сектором, створення інкубаторів для інновацій, забезпечення доступу партнерських організацій альянсу до фінансування, кластерний розвиток та співробітництво [7]. Функціонування альянсу підтримується за рахунок запровадження спеціальної платформи для управління знаннями та реалізації цілеспрямованих політик розвитку творчих галузей (передусім, дизайн-індустрії). Успішний досвід галузевого альянсового співробітництва країн ЄС планується в майбутньому поширювати на інші сфери.

Проведене дослідження основних показників інноваційного розвитку дозволяє зробити висновок, що передові держави світу досягли значного успіху, реалізуючи певні інноваційні стратегії відповідно до їх можливостей. Особливо високі результати були досягнуті за рахунок формування стійких коопераційних та інтеграційних зв'язків, як національного, так і транснаціонального характеру.

Отже, для підвищення рівня інноваційності міжнародні корпорації можуть співпрацювати в рамках інтеграційних утворень (нові можливості розвитку за рахунок збільшення потенціалу), реалізуючи різноманітні інноваційні стратегії – від найпростіших пасивних до активних наступальних, спрямованих на збереження чи завоювання лідерських позицій на світовому ринку.

На вибір інноваційної стратегії інтеграційного об'єднання підприємств впливають різноманітні чинники, основними з яких є:

- особливості спеціалізації та ступінь диверсифікованості виробництва (інноваційні стратегії можуть бути спрямовані виключно на один вид продукції або охоплювати декілька продуктивних ліній, причому при інтеграції можлива кардинальна зміна спеціалізації через знаходження нових можливостей);

- вид та ступінь інтеграції корпорацій (горизонтальна, вертикальна та діагональна інтеграція визначає особливості та сфери взаємодії компаній-партнерів; інноваційні стратегії безпосередньо залежать від ступеню інтеграції підприємств – часткова чи повна інтеграція);

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

- рівень інноваційності інтеграційного об'єднання підприємств (чим більший рівень інноваційності у компанії–партнерів, тим більше можливостей для реалізації активних наступальних стратегій, розвитку новітніх технологій та знань);
- ресурсний потенціал інтеграційного об'єднання (поява нових можливостей інноваційного розвитку за рахунок комбінування та взаємодоповнення ресурсів, або, навпаки, достатньо скромні інноваційні можливості через недостатньо вигідне поєднання ресурсів компаній при створенні інтеграційних об'єднань);
- специфіка взаємодії з партнерами та споживачами (рівень налагодженості взаємозв'язків з контактними аудиторіями з оцінкою рівня організаційної культури, ефективності маркетингової діяльності та корпоративних інформаційних систем, особливостей прямого чи опосередкованого контакту з цільовою аудиторією);

- фактори міжнародного конкурентного середовища (вплив факторів мікро– та макросередовища);
- особливості та тенденції розвитку ринку, на якому функціонує об'єднання (рівень невизначеності зовнішнього середовища та можливі ризики діяльності інтеграційного союзу);
- масштаб діяльності інтеграційного об'єднання (рис. 1).

Вищезазначені фактори створюють певні межі вибору інноваційної стратегії об'єднання компаній. Проте, також важливо враховувати й ті результати, яких прагне досягнути союз (мотиватори реалізації інноваційних стратегій), оскільки саме вони визначають напрямок, в якому бажано розвиватися учасники угруповання (рис. 2).

Стратегічні альянси–інноватори спрямовують свої зусилля на формування нових конкурентних переваг через розробку та виведення на ринок нової продукції з урахуванням

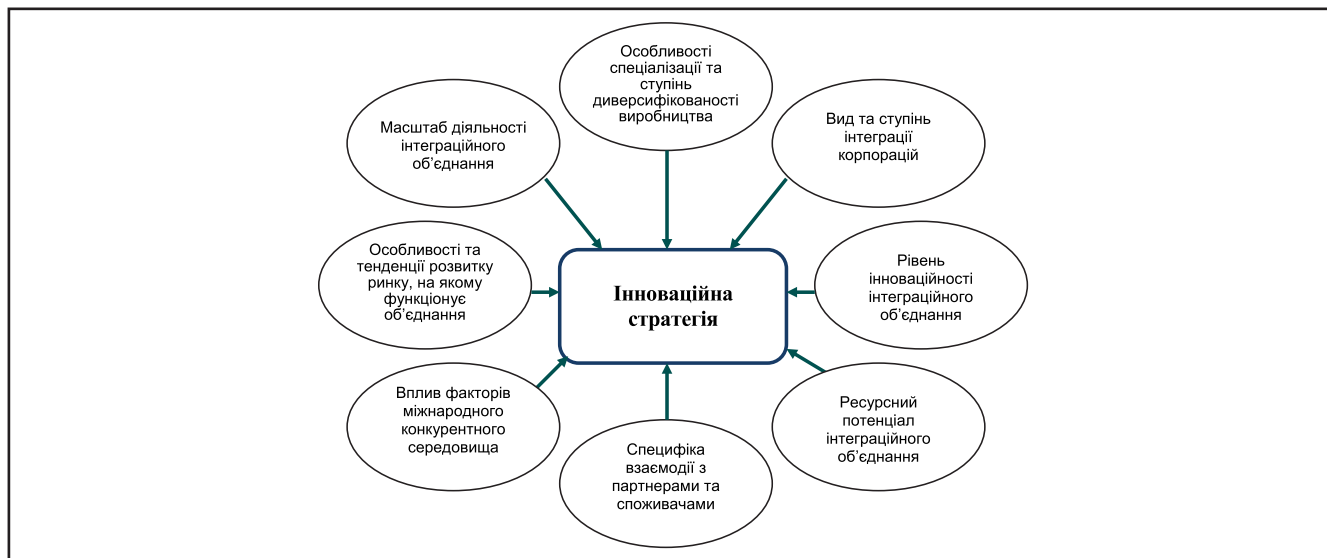

Рисунок 1. Фактори, що впливають на вибір інноваційної стратегії інтеграційного об'єднання підприємств

* Розроблено автором.

Рисунок 2. Мотиватори реалізації інноваційних стратегій інтеграційними об'єднаннями міжнародних корпорацій

* Розроблено автором.

Інноваційні стратегії стратегічних альянсів міжнародних компаній	<p>Стратегія платформних пропозицій: адаптація продуктів до умов конкретних ринків (із збереженням технології), глобальне розширення бізнесу з локальним акцентом.</p>	«Nokia» та «Siemens» (мобільні телефони)
	<p>Стратегія спільної розробки: створення нової продукції із залученням до процесу споживачів з використанням різних методів маркетингових досліджень для аналізу їх клієнтів.</p>	«Procter & Gamble» та «International Olympic Comity» (товари для атлетів)
	<p>Стратегія новітньої технології: забезпечення домінування на ринку за рахунок запровадження сучасних інноваційних технологій.</p>	«Nokia» і «Microsoft» у боротьбі з «Google» та «Apple» (платформи для мобільних телефонів)
	<p>Стратегія дослідження майбутнього: постійний моніторинг тенденцій на ринку технологій з метою недопущення технологічного старіння продукції.</p>	«Canon» та «Toshiba» (плоскі екрани)
	<p>Стратегія партнерства: удосконалення інноваційного процесу за рахунок використання компетенцій партнерів з об'єднанням ресурсного потенціалу та розподілом ризиків.</p>	«Airbus», «Deutsche Airbus», «British Airways» та «CASA» (авіалайнери)
	<p>Стратегія, що базується на знаннях: створення нової продукції високої якості, для розробки якої були використані комплексні знання з різних сфер.</p>	«Daimler AG» та «Renault-Nissan» (автомобілі)
	<p>Стратегія ризикованих інновацій: створення абсолютно нових високоякісних продуктів широкого застосування з використанням надсучасних технологій та знань в умовах високого ризику.</p>	«Bayer CropScience» та «Food Chain» (продукти харчування)

Рисунок 3. Різновиди інноваційних стратегій стратегічних альянсів міжнародних компаній

* Сформовано автором за [5; 6]

можливих змін потреб споживачів у майбутньому, зайняття нових ніш та сегментів ринку, створення нових знань та технологій. Стратегічні альянси можуть реалізовувати як окремо взяту інноваційну стратегію, так і в певному поєднанні залежно від специфіки взаємодії з компаніями-партнерами.

До основних інноваційних стратегій стратегічних альянсів можна віднести: стратегії платформних пропозицій, стратегії спільної розробки, стратегії новітньої технології, стратегії дослідження майбутнього, стратегії партнерства, стратегії, що базуються на знаннях, стратегії ризикованих інновацій (рис. 3).

Кожна з інноваційних стратегій відповідає специфічним умовам функціонування підприємств і застосовується в залежності від пріоритетів розвитку компаній на національному та міжнародному ринках. Високий рівень конкурентоспроможності об'єднань досягається за рахунок використання потужного інноваційного потенціалу та переваг інтернаціоналізації.

Висновки

У глобальному бізнес-середовищі ключовим параметром сталого розвитку національної економіки є високий рівень її інноваційності, що досягається за рахунок формування економіки знань, забезпечення глибоких структурних змін та удосконалення інноваційної інфраструктури, розвитку науково-дослідної бази та налагодження міжсекторальних зв'язків. Досягненню таких значних результатів сприятиме створення інтеграційних об'єднань провідними міжнародними корпораціями, що реалізують інноваційні стратегії, націлені на здійснення широкомасштабних НДДКР, розробку новітніх технологій та виведення на ринок нової продукції відповідно до запитів споживачів. Об'єднання-інноватори здатні формувати потужні мережі, які здійснюють повний інноваційний цикл.

Ефективне управління інноваційним розвитком забезпечує утримання провідними глобальними корпораціями лідерських

позицій на світовому ринку, що сприяє також і підвищенню рівня конкурентоспроможності національних економік.

Список використаних джерел

1. Шаврук Ю.А. Международные стратегические альянсы в глобальной экономике: тенденции развития и регулирование: автореф. дис... канд. экон. наук: 08.00.14 / Ю.А. Шаврук. – Минск, 2014. – 22 с.
2. Cash I.J., Jr. Teaming up to crack innovation and enterprise integration. Harvard Business Review / I.J., Jr., Cash, J.M. Earl, R. Morison. – Boston: Harvard Business School Publishing Corporation, 2008. – 12 p.
3. Narula R. International R&D alliances by firms: origins and development / R. Narula, A. Martinez-Noya. – Henley-on-Thames: Henley Business School, 2014. – 35 p.
4. Quintana-García C. Knowledge organisation in R&D alliances: its impact on product innovation / C. Quintana-García, A.C. Benavides-Velasco // Technology Analysis & Strategic Management. – 2011. – Vol. 23. – No. 10. – P. 1047–1061.
5. Stefanovic S. Strategic alliances and innovation strategies / S. Stefanovic, A. Dukic // Facta Universitatis. Economics and Organization Series. – 2011. – Vol. 8. – No. 1. – P. 57–67.
6. Вергун В.А. Сучасні інноваційні стратегії ТНК і синергетичний ефект «технологізації» [Електронний ресурс] / В.А. Вергун, О.І. Ступницький // Міжнародні відносини. Серія «Економічні науки». – 2014. – № 3. – Режим доступу: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/2310/2030
7. European Creative Industries Alliance [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.eciaplatform.eu/>
8. Global Innovation Index 2014 – The Human Factor in Innovation [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.wipo.int/econ_stat/en/economics/gii/
9. Innovation Union Scoreboard 2014. – Belgium: European Commission Office Publications, 2014. – 94 p.

ЗМІСТ

Макроекономічні аспекти сучасної економіки

ПАВЛОВСЬКА О.В. Напрямок реформування системи регулювання фінансового ринку України.....	3
ПРЕДБОРСЬКИЙ В.А. Історичні стадії розвитку тіньової економіки в Україні.....	8
ЧУБУКОВА О.Ю., СИНЕНКО О.І. Власність держави у процесі реформування економіки України.....	13
ОЛЬШАНСЬКА О.В. Методологічні засади формування когнітивної економіки.....	16
ЦЗАВА Р.П. Конвергенція фіскальних моделей в умовах глобалізації світового господарства.....	19
МЕРЖА Н.В., ГВОЗДЬ В.С. Сучасний стан та перспективи розвитку ринку похідних цінних паперів в Україні.....	23
БОДЮК А.В. Вартісно-ресурсний аспект інформації з досліджень родовищ корисних копалин.....	26
ІНДУС К.П. Державне регулювання фінансовим потенціалом України.....	29
ДАНИЛОВА Ю.Ю. Особливості розвитку світового ринку банківських послуг.....	32
ПАСІЧНИК А.Г. Валютний ринок України: аналіз сучасного стану та шляхи вдосконалення.....	37

Інноваційно-інвестиційна політика

ЖАРИНОВА А.Г. Механізм управління інтелектуальним капіталом в умовах інноваційного розвитку економіки України.....	44
ЛИТВИНЕНКО Л.Л. Особливості формування інноваційних стратегій інтеграційними об'єднаннями міжнародних корпорацій.....	47
ІВАНЧУК О.В. Методика оцінки та аналізу фінансових інвестицій і показників ефективності інвестиційних проектів.....	51
КОРОБКО Я.В., ФЕДОРЯК Р.М. Формування та реалізація інвестиційних проектів.....	54

Економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності

ГОВОРУШКО Т.А., СИТНИК І.П., ШИМАНСЬКА А.В. Теоретико-методичні аспекти взаємозв'язку конкурентоспроможності підприємства і фінансових методів, які на неї впливають.....	57
ШМОРГУН Л.Г. Перспективи розвитку організацій туристичної сфери в Україні в нинішніх умовах.....	61
КЛИМЕНКО А.М., МУКОВІЗ В.С. Шляхи розвитку малого підприємництва в агробізнесі.....	64
ІВАНЮТА Т.М. Ринок пивобезалкогольних напоїв: вплив на економічну безпеку підприємств, виявлення можливостей та загроз.....	67
КРАМЧЕНКО Р.А. Класифікація фінансового контролю як основа його удосконалення.....	70
СОХАНИЧ Ф.Ф. Удосконалення системи аудиторського та суспільного фінансового контролю.....	73
ГУРИНА Н.Д., ГОДОВАНА О.В. Особливості розвитку стратегічного управління.....	76
АРТИМОНОВА І.В. Інформаційно-методичне забезпечення оцінки кон'юнктури продовольчого ринку.....	81
БАЛІЦЬКА О.П. Перспективи використання аутсорсингу підприємствами у зовнішньоекономічній діяльності.....	84
ДУБОВИК Т.В. Взаємодія груп громадськості при формуванні е-довіри.....	88
КУСТОВСЬКА О., ХВОРОСТЕНКО О. Важливість оцінки якості ґрунтів у сільськогосподарському виробництві.....	92
МАРХОНОС С.М., ТУРЛО Н.П. Проблематика створення та функціонування туристичних кластерів в Україні.....	95
НЕТРЕБСЬКА Н.В., УШАКОВ В.В. Розробка заходів протидії загрозам у системі економічної безпеки підприємства.....	98
ОСТРОВСЬКА О.А. Альтернативна реорганізація в антикризовому менеджменті підприємств залізничного транспорту.....	100
ТУЛЬЧИНСЬКИЙ Р.В. Вплив якості прийняття управлінських рішень на економічну безпеку промислового підприємства.....	106
БОЙКО О.О., ХАЧАТРЯН В.В. Прогнозування попиту на вітчизняному ринку сої у середньостроковій перспективі.....	109
ПИЛИПЕНКО О.К., ДІДЕНКО Є.О. Управління диверсифікацією на підприємстві.....	113
АСЛОНОВА С.К. Національні інтереси України в енергетичній сфері в контексті положень угоди про асоціацію.....	117
БАС-ЮРЧИШИН М.А. Стан та особливості розвитку ринку медичного страхування в Україні.....	121
БЕРЕНДА Н.І., ХАБЕНКО О.В. Особливості інвентаризації виробничих запасів на підприємствах харчової промисловості.....	125
МАМАЛИГА В.М., МАМАЛИГА Г.В. Програми енергозбереження: проблеми та можливі шляхи їхнього вирішення.....	128
СТАХУРСЬКИЙ В.О. Виробничий чинник як елемент управління витратами на підприємстві.....	133

Розвиток регіональної економіки

МАРИНІНА С.В. Вибір оптимальних відносин України з країнами провідних інтеграційних об'єднань євразійського континенту.....	137
ЗУБРІЛІНА В.В. Наукові підходи до визначення сутності місцевих бюджетів.....	141

Соціально-трудові проблеми

ШЕДЯКОВ В.Є. Значення формування та активізації науково-інтелектуального капіталу суспільства в реалізації господарської стратегії, адекватної глобальним тенденціям розвитку економіки знання.....	146
АДАМЯН Ю.П. Аналіз складових критерію оптимальності для порівняння моделей реформування міського транспорту.....	153
ПЕРЕДЕРІЙ В.В., НОВАК В.О., СОБКОВА А.О. Менеджмент змін на підприємствах ЄС як основа забезпечення міжнародної конкурентоспроможності.....	157
БЕЛЯЛОВ Т.Є., ВЛОДАРЧИК В.В. Енергоефективний менеджмент в системі фінансово-економічної безпеки підприємства.....	161